

Vår referens
Staben

Remissvar beträffande Säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga (SOU 2021:82)

Sammanfattning

Plikt- och prövningsverket tillstyrker utredningens förslag att det är ansvarig verksamhetsutövare, i det här fallet Försvarsmakten, som ska ansvara för säkerhetsprövningen av de totalförsvarspliktiga.

Myndigheten har synpunkter på andra förslag i utredningen. Plikt- och prövningsverket menar att:

- det saknas lagstöd för att lägga till moment vid mönstringen för andra syften än att utreda den mönstrandes medicinska och psykologiska förutsättningar.
- det saknas lagstöd att kalla individer till säkerhetsprövning med stöd av lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.
- det faktum att någon är krigsplacerad inte per automatik innebär *deltagande* i säkerhetskänslig verksamhet och därför inte kan anses omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser.
- det saknas lagstöd för att kalla individer till repetitionsutbildning och genomföra säkerhetsprövning om det inte genomförs utbildning med fokus på krigsuppgiften.
- det saknas lagstöd för att kalla individer till en uppföljande säkerhetsprövning med stöd av lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.
- ett avskaffande av samtycket för registerkontroll innebär en oproportionerlig avvägning mellan det grundlagsskydd som gäller för den personliga integriteten och behovet av säkerhetsskydd.
- utredningens förslag kommer att medföra ökade kostnader för Plikt- och prövningsverket.

Inledning

Det enskilt viktigaste uppdraget för Plikt- och provningsverket under försvarsinriktningsperioden 2021-2025 är att bidra till att den operativa förmågan i krigsförbanden ökar och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Värnplikt och skyldigheten att genomföra mönstring är ett rättsligt ingripande instrument som riksdagen sett som nödvändigt för att värna Sveriges frihet och oberoende. Därför har riksdagen också stiftat lagar som tydligt reglerar vilka skyldigheter som åligger medborgaren, men också vilka rättigheter som denne har. För att upprätthålla legitimiteten i det svenska systemet, med ett starkt folkförankrat försvar som bygger på värnplikt och totalförsvarsplikt, har myndigheten en särskild roll att tillse att skyldigheter respekteras och efterlevs samt att de rättigheter medborgarna har garanteras och säkerställs. Plikt- och provningsverket säkerställer också att skyddet för den enskildes personliga integritet upprätthålls genom hela processen.

Att väga dessa intressen, totalförsvarets behov respektive individens rättigheter, är en viktig roll för myndigheten.

Plikt- och provningsverkets remissvar

Utredningen lämnar förslag på hur säkerhetsprovning av totalförsvarspliktiga ska genomföras. Förslagen presenteras under tre övergripande områden:

- 1) Utredningen pekar ut vilken myndighet som ska ansvara för säkerhetsprovningen, hur den ska genomföras och andra justeringar som följer av förslagen.
- 2) Utredningen belyser hur säkerhetsprovning av totalförsvarspliktiga och hur den uppföljande säkerhetsprovningen ska organiseras.
- 3) Utredningen föreslår förändringar i kravet på samtycke för registerkontroll.

Plikt- och provningsverkets remissvar följer utredningens struktur och presenterar myndighetens synpunkter under respektive rubrik.

Först görs en beskrivning av vad en säkerhetsprovning är och syftar till.

Säkerhetsprövning

Säkerhetsprövning ska göras av den som genom anställning eller på annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet.¹ Syftet med en säkerhetsprövning är att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen. Sådana omständigheter som kan bedömas innebära sårbarheter i säkerhetshänseende ska beaktas. Pålitlighetsbedömningen ska också innefatta en bedömning av om det finns en risk för att personen kan bli utsatt för olika påtryckningar, det vill säga en bedömning av en persons sårbarhet ska göras. Begreppen *lojalitet*, *pålitlighet* och *sårbarhet* är centrala vid säkerhetsprövningen.

En säkerhetsprövning består av två, alternativt tre, moment – (1) en grundutredning, (2) en registerkontroll och (3) en särskild personutredning.

(1) En grundutredning är en utredning om personliga förhållanden av betydelse för säkerhetsprövningen. Det viktigaste momentet i grundutredningen syftar till tillräcklig personkännedom. Det sker vanligen genom någon form av intervju, en säkerhetsprovningsintervju. I intervjun ska lojalitet, pålitlighet och sårbarhet bedömas.

(2) Registerkontrollen genomförs av Säkerhetspolisen. Endast för det fall en uppgift kommer fram som bedöms ha betydelse för den enskildes lojalitet, pålitlighet eller sårbarhet får en uppgift lämnas ut.

(3) En särskild personutredning är en undersökning av den kontrollerades ekonomiska förhållanden.

Försvarsmakten bedömer att den verksamhet som de värnpliktiga deltar i är säkerhetskänslig. Myndigheten har därför beslutat att alla som gör grundutbildning med värnplikt ska vara placerade i säkerhetsklass. I Sverige används tre säkerhetsklasser, vilket innebär olika former av säkerhetsprövning.

¹ Säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga, SOU 2021:82, sid 48

	Säkerhetsklass	Moment i säkerhetsprövning
Försvarsmaktens befattningar	Säkerhetsklass 1 Deltagande får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklass <i>Kvalificerat hemlig</i> . Röjande av uppgifter har möjlighet att orsaka synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet.	Grundutredning, Registerkontroll, Särskild personutredning
	Säkerhetsklass 2 Deltagande får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklass <i>Hemlig</i> . Röjande av uppgifter har möjlighet att orsaka allvarlig skada för Sveriges säkerhet.	Grundutredning, Registerkontroll, Särskild personutredning
	Säkerhetsklass 3 Deltagande får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklass <i>Konfidentiell</i> . Röjande av uppgifter kan innebära en inte obetydlig skada för Sveriges säkerhet.	Grundutredning, Registerkontroll

Sammanställningen bygger på SOU 2021:82, sid 50-54.

Alla som skrivs in till grundutbildning med värnplikt ska således genomgå en grundutredning och registerkontroll. Befattningar i säkerhetsklass 1 och 2 innebär också en mer omfattande *särskild personutredning*. Det finns idag inga befattningar att skrivas in till i Försvarsmaktens krigsorganisation som värnpliktig eller att genomföra repetitionsutbildning som ligger utanför säkerhetsklasserna, vilket betyder att alla behöver säkerhetsprövas.

Utredningen har gjort bedömningen att det finns störst behov av att klargöra hur de som är placerade i säkerhetsklass 3 ska säkerhetsprövas, varför förslagen i utredningen primärt berör dessa.

1. Ansvarig myndighet för säkerhetsprövningen av värnpliktiga

Enligt (3 kap. 4 § andra stycket) säkerhetsskyddslagen ligger bedömningen på den (aktör) som beslutar om anställning eller annat deltagande i säkerhetskänslig verksamhet. Utredningens förslag ligger i linje med säkerhetsskyddslagens intentioner – det vill säga att det bör vara Försvarsmakten som är ansvarig myndighet för att genomföra säkerhetsprövning av värnpliktiga samt av individer som ska delta i repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring och krigstjänstgöring.

Plikt- och prövningsverket tillstyrker utredningens förslag att det är ansvarig verksamhetsutövare, i det här fallet Försvarsmakten, som ska ansvara för säkerhetsprövningen.

2. En ändamålsenlig och effektiv uppföljande säkerhetsprövning av värnpliktiga

Utredningen föreslår (1) att säkerhetsprövningen av värnpliktiga bör genomföras av Försvarsmakten i samband med mönstring i Plikt- och provningsverkets lokaler. (2) Vidare föreslår utredningen att säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga som är krigsplacerade i Försvarsmaktens krigsorganisation ska genomföras i samband med att individer kallas till repetitionsutbildning. (3) Slutligen lämnar utredningen förslag om hur den uppföljande säkerhetsprövningen ska genomföras.

Utredningen fäster stor vikt vid Försvarsmaktens möjlighet att snabbt kunna mobilisera utan att göra avkall på säkerhetsskyddet. Plikt- och provningsverket ser också ett behov av ett fullgott säkerhetsskydd, men menar att detta ska vara proportionerligt i förhållande till behovet av att värna den enskildes grundlagsskyddade personliga integritet. Plikt- och provningsverket bedömer att antalet värnpliktiga som kommer att vara föremål för registerkontroll, utan att samtycke givits, därigenom uppgår till omkring 50 000 år 2025, för att därefter fortsatt öka i takt med att krigsorganisationen ökar.

(1) Säkerhetsprövning i samband med mönstring

Enligt utredningens förslag ska säkerhetsprövningen genomföras i samband med mönstringen. Utredningen hämtar inspiration från hur säkerhetsprövning inför polisutbildning går till. Här genomförs säkerhetsprövningen i samband med provningen för polisutbildningen av personal från Polismyndigheten som verkar i Plikt- och provningsverkets lokaler.

Plikt- och provningsverket menar att det finns avgörande skillnader mellan mönstring av totalförsvarspliktiga och provning inför polisutbildning. Provning för polisutbildningen är en process som Plikt- och provningsverket har arbetat fram tillsammans med Polismyndigheten. Polismyndigheten beslutar om vilka moment som ingår i provningen. Provning för polisutbildningen är frivillig och tar sikte på en framtida anställning. Mönstring, å andra sidan, är en lagreglerad process där det finns definierat i lag (1994: 1809) om totalförsvarsplikt vad mönstringsprocessen ska innehålla och hur omfattande den kan vara. Att mönstra är inte frivilligt. Utebliven inställelse medför rättsliga konsekvenser.

I regeringens proposition 1994/95:6 tydliggörs vad som ingår i mönstring.

”...en mönstring skall ske i den totalförsvarspliktiges personliga närvaro och att den skall omfatta medicinska och psykologiska undersökningar samt annan utredning av hans personliga förhållanden.

Undersökningarna och den övriga utredningen skall naturligtvis inte vara mer ingående eller omfattande än vad

som krävs för att uppnå syftet, dvs. att bedöma den totalförsvarspliktiges förutsättningar att fullgöra den tjänstgöring som kan komma i fråga. De medicinska undersökningarna skall avse hans hälsotillstånd och fysiska förutsättningar i övrigt. De psykologiska undersökningarna, som består av tester och samtal, skall klarlägga de mentala förutsättningarna att klara av att tjänstgöra i krig samt ge underlag för inskrivning till chefsbefattningar.

Utredningen skall även mer allmänt avse de förutsättningar som en totalförsvarspliktig har att tjänstgöra i olika befattningar och verksamhetsområden inom totalförsvaret och att tjänstgöra på olika platser i landet. Genom utredningen skall sålunda klarläggas om den totalförsvarspliktige har särskilda färdigheter eller intressen som kan vara av betydelse.

Vägran att aktivt medverka vid mönstringen är inte straffbelagd.”²

Enligt lag syftar mönstringen alltså till att utreda den värnpliktiges fysiska och psykiska förutsättningar att fullgöra tjänstgöring (och efter genomförd grundutbildning placeras i krigsorganisationen). Det är den värnpliktiges förutsättningar att tjänstgöra som ska utredas. Den totalförsvarspliktige är ålagd att lämna uppgifter för att dennes förutsättningar att tjänstgöra ska kunna utredas.

En säkerhetsprövning, å andra sidan, syftar till att bedöma en persons lojalitet, pålitlighet eller sårbarhet. I en säkerhetsprövning är det inte den mönstrandens medicinska och psykologiska förutsättningar som bedöms utan en verksamhetsutövers, i det här fallet Försvarmaktens, möjlighet att använda en individ på en specifik befattning utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv.

Plikt- och prövningsverket menar att det inte finns något lagstöd för att lägga till andra moment vid mönstringen för andra syften än att utreda den mönstrandens medicinska och psykologiska förutsättningar. Därför kan en säkerhetsprövning inte betraktas som en del av mönstringen.

Plikt- och prövningsverket menar att säkerhetsprövning är något som ligger utanför mönstringen. Myndigheten bedömer därför att det inte är möjligt att kalla individer till säkerhetsprövning med stöd av lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

(2) Säkerhetsprövning av de som redan genomfört grundutbildning med värnplikt

Repetitionsutbildning ska, enligt utredningens förslag, genomföras i två steg, där det första steget handlar om säkerhetsprövning. Efter ett par månader,

² Proposition 1994/95:6, 2 kap. 3§, sid 164

när svar från registerkontrollen erhållits, genomförs repetitionsutbildningens andra steg - utbildningen för krigsuppgiften.

Skäl för säkerhetsprövning av krigsplacerade

Försvarsmakten har bedömt att den som genomfört grundutbildning med värnplikt och krigsplacerats (i Försvarsmaktens krigsförband) kontinuerligt *deltar* i säkerhetskänslig verksamhet och är placerad på en befattning i säkerhetsklass. För dessa individer pågår en löpande registerkontroll.

Plikt- och provningsverket anser att detta är en problematisk utgångspunkt. Krigsplacering i sig innebär inte ett *deltagande* i säkerhetskänslig verksamhet i säkerhetsskyddslagens mening och kan heller ej följas upp på, enligt lagstiftningen, avsett sätt. Säkerhetsskyddslagens bestämmelser förutsätter att en person finns i en säkerhetskänslig verksamhet genom anställning eller deltar på annat sätt.

Förarbetena till lagen anger att även om säkerhetsskyddsåtgärder görs mer flexibla i den nya lagen, behöver restriktivitet iakttas vad gäller säkerhetsprövning, mot bakgrund av det integritetsintrång som en säkerhetsprövning innebär. Förarbetena anger vidare att ett grundläggande krav för placering i säkerhetsklass är att den som ska delta i verksamheten bedöms kunna, genom den behörighet som deltagandet innebär i fråga om exempelvis tillträdesrätt, orsaka direkt eller indirekt skada som inte är obetydlig för Sveriges säkerhet.

Plikt- och provningsverket menar att det faktum att någon är krigsplacerad inte per automatik innebär *deltagande* i säkerhetskänslig verksamhet och därför inte kan anses omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser.

Säkerhetsprövning i samband med repetitionsutbildning

Det förslag utredningen för fram, att totalförsvarspliktiga ska genomgå en säkerhetsprövning i samband med repetitionsutbildning, liknar förfarandet som det ser ut idag. Det ska emellertid noteras att dagens ordning är en kompromiss för att lösa en uppkommen situation. Att lösningen ser ut så idag är inget som bör tas som grund för att bygga ett permanent system för säkerhetsprövning. Kallelse till repetitionsutbildning ska ha ett utbildande syfte för krigsuppgiften för att Plikt- och provningsverket ska kunna kalla individer med stöd av lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Plikt- och provningsverket anser att föreslaget förfarande inte är i linje med rådande lagstiftning. *Repetitionsutbildning* är sådan tjänstgöring som syftar till att upprätthålla en individs kompetens för en given krigsuppgift. Individer är skyldiga att inställa sig till repetitionsutbildning och kallas till tjänstgöring enligt lagen om totalförsvarsplikt.

Plikt- och provningsverket menar att det saknas lagstöd för att kalla individer till repetitionsutbildning om det inte genomförs utbildning med fokus på krigsuppgiften.

(3) Genomförande av den uppföljande säkerhetsprövningen
Så länge som deltagande i säkerhetskänslig verksamhet pågår ska säkerhetsprövningen följas upp. Utredningen lämnar inga tydliga förslag om hur det ska genomföras. Utredningen poängterar dock Försvarmaktens ambition om att genomföra uppföljande säkerhetsprövning ca vart femte år och pekar på behov och möjlighet att genomföra denna oftare, till exempel genom utveckling av digitala verktyg anpassade för ändamålet.

Utredningen beskriver hur säkerhetsprövning och en uppföljande säkerhetsprövning bör organiseras för att vara ändamålsenlig. Här poängteras *den dagliga kontakten* med den person som deltar i säkerhetskänslig verksamhet. Det är genom den dagliga kontakten med personen som ett ändrat beteende eller andra signaler (exempelvis förändrat civiltillstånd) som kan vara av betydelse för en individs lojalitet, pålitlighet eller sårbarhet bäst kan fångas upp.³

Utredningen konstaterar att *"krigsplacerade har inte daglig kontakt med Försvarmakten och de befinner sig inte fysiskt i den verksamhet de säkerhetsprövas mot"*.⁴ Det är inte möjligt att regelbundet hålla enskilda samtal med alla totalförsvarspliktiga. Försvarmaktens ambition är att kalla in till repetitionsutbildning vart fjärde till vart femte år och då genomföra uppföljande säkerhetsprövning. Utredningen resonerar kring att det finns möjlighet att genom utveckling av digitala verktyg ha personlig kontakt med de krigsplacerade oftare än vart fjärde år för att kunna göra en bedömning om den värnpliktige fortsatt kan anses uppfylla kraven i säkerhetsskyddslagen.

Plikt- och provningsverket menar att det inte finns någon rättslig grund för myndigheten att kalla individer till en uppföljande säkerhetsprövning. Det uppföljande samtalet faller inte in under någon av de fyra tjänstgöringsformerna (grundutbildning, repetitionsutbildning, beredskapstjänstgöring eller krigstjänstgöring) till vilka Plikt- och provningsverket kan kalla individer med stöd av lagen om totalförsvarsplikt.

³ SOU 2021:82, sid 56

⁴ SOU 2021:82, sid 104

3. Reglerna om krav på samtycke till registerkontroll av värnpliktiga behöver förändras.

Utredningen föreslår att registerkontroll inför grundutbildning med värnplikt ska undantas från reglerna om samtycke. Anledningen till det är att *nekandet av samtycke* skulle kunna vara ett sätt för den totalförsvarspliktige att undgå att genomföra värnplikt och att detta på sikt riskerar att urholka totalförsvarsplikten.

Utredningen noterar att integritetsfrågor är viktiga men menar samtidigt att syftet, att utbilda värnpliktiga för att kunna försvara Sverige, är av sådan vikt att man kan ifrågasätta behovet av samtycke.

Plikt- och prövningsverket anser att utredningen lämnar ett antal frågor obesvarade.

1) Utredningen presenterar inte något som visar varför det är nödvändigt att avskaffa kravet på samtycke till registerkontroll. Utredningen skriver, baserat på uppgifter från Plikt- och prövningsverket, att "samtliga som mönstras [lämnar] samtycke till registerkontroll."⁵ Åtgärden som sådan framstår därför som omotiverad.

2) En säkerhetsprövning består, som beskrivits ovan, av en grundutredning och en registerkontroll.

Utredningen ser ett behov av att ta bort kravet på samtycke för registerkontroll. Utredningens grund till förslaget är att med ökade utbildningsvolymerna kommer fler som saknar motivation och intresse att behöva skrivas in till grundutbildning med värnplikt. Utredningen menar att *"...dessa inte kan förväntas vara villiga att – givet fullgod information om samtyckeskravet i säkerhetsskyddslagstiftningen – underkasta sig en säkerhetsprövning som kommer pågå i många år. Det går inte att garantera att de bäst lämpade för tjänstgöring skrivs in om de kan undkomma plikten genom att vägra lämna samtycke till registerkontroll."*⁶ Utredningen noterar att det är ett intrång i den personliga integriteten men att det inte finns något annat förslag som är realistiskt och mer rättssäkert eller innebär ett mindre integritetsintrång.

Plikt- och prövningsverket anser att den föreslagna lösningen inte kan anses vara en proportionerlig avvägning mellan den enskildes personliga integritet och ett fullgott säkerhetsskydd.

Utredningens grund för förslaget baseras på en hypotes om att det i framtiden kan komma att behövas, men att det idag inte finns något behov av att avskaffa samtycket eftersom i princip alla som mönstrar ger sitt samtycke.

3) Plikt- och prövningsverket konstaterar vidare att den föreslagna åtgärden inte skulle lösa det problem som skisseras. Utgångspunkten är att personer som saknar motivation kommer att neka ge sitt samtycke till registerkontroll.

⁵ SOU 2021:82, sid 74

⁶ SOU 2021:82, sid 123

Om kravet på samtycke tas bort kan fortfarande personer som saknar motivation och intresse neka deltagande i grundutredningen – den andra centrala delen i säkerhetsprövningen. Utredningen lämnar inget förslag som tvingar mönstrande att delta i grundutredningen.

Plikt- och prövningsverket menar därför att ett avskaffande av samtycket för registerkontroll inte innebär en proportionerlig avvägning mellan det grundlagsskydd som gäller för den personliga integriteten och behovet av säkerhetsskydd, att utredningen inte kunnat visa på behovet av avskaffandet samt, att även om det genomförs förblir en verkningslös åtgärd om syftet är att kunna skriva in personer med lägre motivation.

Särskild notering om motivation och folkligt stöd

En totalförsvarspliktig som skrivs in till grundutbildning med värnplikt och som efter genomförd grundutbildning krigsplaceras i Försvarsmaktens krigsorganisation kan vara inskriven med värnplikt till 47 års ålder. Under dessa år kommer registerkontrollen vara aktiv, utan att något samtycke därtill någonsin givits. Utredningen noterar att registerkontroll är ett intrång i den personliga integriteten, men som för det specifika fallet kan motiveras. Plikt- och prövningsverket menar i stället att intrånget, som kan pågå under nästan 30 år, svårligen är förenligt med värnandet om den personliga integriteten.

Att underkasta individer en registerkontroll de aldrig haft möjlighet att samtycka till kan över tid påverka legitimiteten och det stöd som det svenska systemet med värnplikt är baserat på. Även om personalförsörjningen av försvaret är reglerat med plikt är också utgångspunkten att *motivation och intresse* ska vara vägledande.

I sitt budgetunderlag⁷ för 2023 lyfter Försvarsmakten fram motivationens betydelse för uppbyggnaden av försvarsförmågan. *"Utöver de grundläggande fysiska och psykiska kraven så utgör individens motivation den största faktorn för om en värnpliktig klarar av att fullgöra sin tjänstgöring. En hög motivation för värnplikt utgör också bättre förutsättningar för att kunna rekryteras som anställd soldat eller sjöman samt till någon av officersutbildningarna efter fullgjord grundutbildning."* Plikt- och prövningsverket menar att det inte går att släta över *motivation och intresse* med att det är en skyldighetslagstiftning utan att det får andra negativa konsekvenser. Saknas stödet, motivationen, för verksamheten hos de som utbildas minskar den grupp ur vilken kommande års försvarsförmåga hämtas.

Att avskaffa kravet på samtycke riskerar därför att få konsekvenser som inte avsetts. Det som initialt kan tyckas som praktiskt och pragmatiskt riskerar att på sikt få negativa konsekvenser. Utredningen konstaterar vidare att skyddet för den personliga integriteten varit starkt i Sverige. Plikt- och prövningsverket menar att det fortsatt ska värderas högt och att kravet på samtycke därför inte bör avskaffas.

⁷ FM2021-19703:8, bilaga 1, sid 35

Övriga synpunkter

Internationell jämförelse

Ramarna för det förslag som utredningen lägger gällande säkerhetsprövning ser översiktligt sett ut som följer.

- Alla befattningar i krigsförbanden är placerade i säkerhetsklass 3 (huvuddelen), 2 eller 1.
- Alla värnpliktiga ska säkerhetsprövas genom grundutredning samt registerkontroll – utan krav på samtycke. Säkerhetsprövning ska också ske av personer som redan är utbildade och är krigsplacerade i Försvarsmaktens krigsförband.
- Registerkontrollen pågår så länge en person *deltar* i Försvarsmaktens verksamhet, det vill säga så länge en person är krigsplacerad i krigsförband vilket som längst kan pågå till 47:e levnadsåret och därmed kan pågå i 29 år.

I utredningen görs en internationell utblick för att dra lärdomar inför de förslag som presenteras. Utblicken görs mot våra nordiska grannländer Danmark, Finland och Norge. Alla länder har någon form av säkerhetsprövning, men det finns skillnader som är värda att belysa. Utredningen presenterar hur frågor om samtycke inför säkerhetsprövning och registerkontroll regleras, under hur lång tid denna registerkontroll pågår och hur befattningar differentierats avseende behovet av säkerhetsskydd.

En sammanställning av hanteringen av säkerhetsprövning i Danmark, Finland, Norge och Sverige presenteras nedan.

	Begränsat	Obegränsat
Kontroll (antal individer som kontrolleras)	Danmark	Finland, Norge, Sverige
Befattningar (befattningar i säkerhetsklass)	Danmark, Finland	Sverige, Norge
Genomföra registerkontroll utan samtycke	Danmark, Finland, Norge	Sverige
Tid som registerkontroll kan pågå	Danmark, Finland, Norge	Sverige

Sammanställningen bygger på SOU 2021:82, sid 79-84.

Jämförelsen med övriga nordiska länder visar att Sverige, om utredningens förslag realiserats, skulle inta en ingripande hållning gentemot de värnpliktiga när det gäller säkerhetsprövning. Gällande hur många som ska kontrolleras, hur många befattningar som omfattas, möjligheter till integritetskänslig registerkontroll utan samtycke och tiden som registerkontrollen ska pågå intar Sverige, enligt förslaget, en särställning. I alla frågor placerar utredningens förslag Sverige i den mest ingripande positionen. På två områden – gällande

kravet på samtycke till registerkontroll och gällande den tid registerkontrollen kan pågå – leder utredningens förslag till att Sverige intar en särställning relativt våra grannländer.

Som jämförelsen med de andra länderna visar finns det alternativa sätt att upprätthålla ett säkerhetsskydd utan att göra ett alltför stort ingrepp i den personliga integriteten.

Kostnader

Om utredningens förslag realiserar ser Plikt- och prövningsverket att kostnaderna för myndigheten kommer att öka.

Plikt- och prövningsverkets lokaler kommer att behöva anpassas och plats beredas för anställda i Försvarsmakten som ska genomföra säkerhetsprövningen. Myndighetens lokaler är idag inte dimensionerade för detta.

Vidare kan Försvarsmaktens IT-nät komma att behöva anslutas till myndighetens lokaler i Göteborg, Malmö och Stockholm. Det innebär att fastigheterna kommer att klassas som skyddsobjekt, med kostnader för investeringar samt utökade kostnader gällande bevakning.

Plikt- och prövningsverket bedömer att den tid som krävs för den enskilde att mönstra och genomföra säkerhetsprövning kommer att öka. Det kan innebära behov av fler övernattningar för långväga mönstrande, det vill säga ett behov av utökade lokaler i form av fler logement.

Alternativa lösningar

Plikt- och prövningsverket har i detta remissvar angett vad myndigheten ser som problematiskt med utredningens förslag.

Plikt- och prövningsverket anser att det vore värt att vidare utreda om alla befattningar ska vara placerade i säkerhetsklass 1, 2 eller 3. De nordiska grannländerna har en annan lösning utan att, får antas, ge avkall på säkerhetsskyddet.

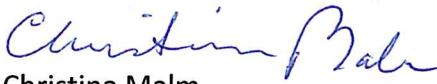
Om en ytterligare differentiering av befattningarnas säkerhetsklassning skulle genomföras, där det skulle finnas ett antal befattningar som inte är placerade i säkerhetsklass 1, 2 eller 3, skulle också frågan om samtycke kunna hanteras på ett sätt som bättre stämmer överens med lagstiftarens intentioner. För den som inte ger sitt samtycke till registerkontroll finns då alternativa befattningar att skrivas in till. Om antalet som nekar samtycke fortsatt är så få som idag, skulle de negativa konsekvenserna för personalförsörjningen av det militära försvaret utebli.

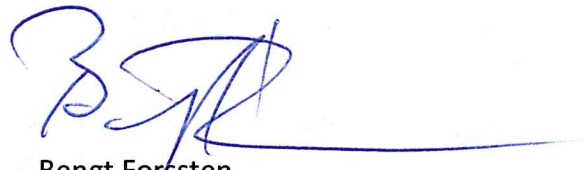
Plikt- och prövningsverket anser att det, med inspiration tagen från våra grannländer, är möjligt för Försvarsmakten att vid behov kunna genomföra en mobilisering inom den tidsram som riksdag och regering pekat ut, med en

fullgod säkerhetsprövning av krigsorganisationens personal samtidigt som den enskildes personliga integritet värnas.

Beredning och beslut

I den slutgiltiga handläggningen av detta ärende har deltagit stabschefen Mikael Sundell, stabshandläggarna Björn Åkerberg och Åsa Backmann samt tillförordnade chefsjuristen Angelica Lillback. Generaldirektören Christina Malm har beslutat efter föredragning av avdelningschefen Bengt Forssten.

Christina Malm

Bengt Forssten